

A török főurak példáját követve a 17. századi erdélyi fejedelmek, gazdag polgárok és nemesek is megbecsülték az Oszmán Birodalomból származó szőnyegeket. A fennmaradt írásokból tudjuk, hogy az erdélyi városokban, Brassóban és Szébenben már a középkorban is szokás volt szőnyegekkel fizetni. A tebetős családok otthonait ékesítő keleti szőnyegek tebát részben kereskedelmi úton, részben hozományként vagy ajándékozással kerültek az országba. Előfordult azonban, hogy az erdélyi előkelő urak követei és más diplomaták, mikor Isztambulban jártak szőnyegeket is vásároltak, avagy készíttettek. E becses darabok java részét később templomok díszítésére adományozták, ahol asztalra, padra és prédikálószékre terítve, a karratról pedig lelógatva állították ki.

Számold meg, hány darab olyan „erdélyi szőnyeg” szerepel a kiállításon, amelyet hasonló keretminta díszít! A megtalált szőnyegek számát írd a négyzetekbe!

Tudtad-e, hogy az „erdélyi szőnyegeket” nem azért nevezték így mert Erdélyben készültek, hanem mert ott maradtak fenn nagy számban?

Az itáliai kereskedők Európa számos országába eljuttatták eme értékes keleti portékákat. Egy-egy szőnyeg ára sokszor híres szobrászok remekeivel vetekedett! Így nem csoda, hogy festők is megörökítették őket. A kiállításon is találkozhatsz olyan szőnyegekkel, amelyeket ismert festőkről neveztek el; ilyenek a Memling-, Holbein- és a Lorenzo Lotto- szőnyegek.

Ha megtalálod a festményeken ezeket a tárgyakat, megtudhatod mire használták még a szőnyegeket Európa-szerte. A helyes válaszokat írd az ábrák mellé!

A törökök 150 év alatt, amíg itt éltek, számos olyan épületet építettek, amelyek közül néhány még ma is látható, akár lakóhelyed közvetlen közelében is. Indulj a török emlékek nyomába, kutass fel egy fürdőt, dzsámít, mecsetet, minaretet vagy türbét, és készíts rajzot vagy rövid beszámolót felfedező utadról! Küldd vissza munkádat neveddel és elérhetőségeddel Múzeumunk címére, mert a legkülönlegesebb alkotást értékes ajándékkal jutalmazzuk! Az itt látható térkép elvezet a Múzeumhoz legközelebb eső török-kori emlékhöz, a Belvárosi (Nagyboldogasszony) Plébániatemplom mihráb-fülkéjéhez.

Pest mai térképe, a 16-17. századi városfallal

A templomban az alaprajz és a fénykép segít a falba épített török kori imafülke megtalálásában!

Köszönöm, hogy velem tartottál!

Itt láthatod (Kálvin tér, Kecskeméti út) a régi városkaput és falat, ha figyelmesen körbenézel!

Itt vagy most.

MEGFEJTÉSEK:

2. kék, vörös, sárga
3. lámpa, felhőszalag és három golyó
4. 8 (.....)

Tudtad-e, hogy a Budavári Nagyboldogasszony templom! 1541 és 1686 között Bűjük (Nagy) vagy Eszki (Régi) dzsámi néven a törökök temploma volt?

1...amit ma Mátyás templomnak nevezünk.

„legkedvesebb szőnyegeim leltára”

„legkedvesebb szőnyegeim leltára”

Az Úr esztendejében, havának napján (írd ide a mai dátumot) javaimból, melyeket az Úristen az ő irgalmasságából szerzett énnekem, úgy rendelem, hogy ezeket az ingóságaimat adom: (írd ide a saját neved)

Legkedvesebb öt szőnyegem:

viseltes öreg¹ szőnyeg madaras fehér szőnyeg két asztalra való szőnyeg, egyik veres, másik virágos portai² imaszőnyeg

És egy lúdányi ingó-bingó marhák³:

18 aranyban foglalt gyémántos boglár⁴
1 rubint gyűrű
2 bársony hüvelyű kard
lóra való aranyos szerszámok
20 gyoics ing, selymesek
3 önfedelű virágos kupa, azon kívül egy aranyozott kalán⁵
1 zsákban 100 arany, 34 tallér és 200 garas.

¹ Régen az "öreg" szó nagyméretűt jelentett.

² Török szőnyeg elnevezése.

³ A vagyontárgyakat jelöli ez a kifejezés.

⁴ Ruhára való díszgomb.

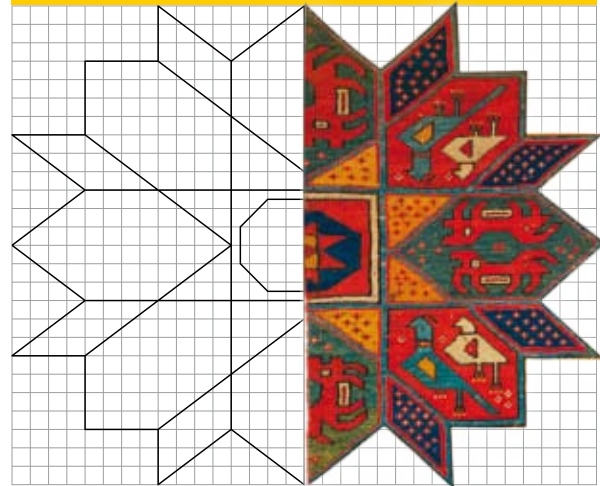
⁵ A kanál régies neve.

1

... Ám sem a zsák arany, sem a csillogó ékszerek nem érnek annyit, mint azok a szép szőnyegek, melyeket Neked adományozok. Különleges módon, csomózással¹ készítették őket az Oszmán Birodalom távoli vidékein. A szőnyegek finomsága mindig a csomók számától függ. Egy közepes finomságú szőnyeg - mint amilyen ez is -, tenyérynyi (10x10 cm) részén 850-1800 csomó is van!

Keress meg a kiállításon a legrégebbi (15. századi) szőnyeget, melyet a 16 ágú csillagról ismersz meg, és egészítsd ki a rajzot, a kis négyzetek kiszínezésével!

Tudtad-e, hogy Batári Ferenc (1934-2005) volt Magyarország legismertebb, nemzetközi hírű szőnyegkutatója? Az ő emlékére nevezik mostantól ezt a szőnyeget Batári-Crivelli szőnyegnek.

Nem csupán attól értékesek szőnyegeim, hogy kézzel és hosszú ideig csomózták őket, hanem azért is, mert

¹ A legáltalánosabb csomófajta a gördesz, azaz szimmetrikus csomó.

2

természetes anyagokkal színezték alapanyagukat, a gyapjúfonalat. Az egyes színeket különböző növények részeitől nyerték.

Hasonlítsd össze a kiállítás fehér alapú madaras szőnyegét a többivel, és figyeld meg, hogy azokon milyen színeket használtak! A szemléltető sarokban azt is megtudhatod, melyik növényből milyen színt nyertek. Írd a növény neve mellé a helyes válaszokat!

indigó:

festőbuzér:

festőrezeda vagy festőzsálya:

Tudtad-e, hogy a fürdőkben a festetlen, nyers-gyapjú szőnyeget használták, mivel a forró és nedves gőzben a tarkábbak színei szétfolytak volna?

Összes vagyontárgyam közül az imához használatos portai szőnyegemet különösképpen kedvelem. A varázslatos színű és mintájú imaszőnyegek az Oszmán Birodalomban drága főúri tárgyak voltak, melyeken a muzulmán hívő előírt, napi ötszöri imádságát végezte. Ezért semmiféle világi gondolatot nem ábrázolhattak rajta. Az imaszőnyegek központi eleme ezért a mibráb (imafülke), amely a dzsámiban vagy mecsetben¹ elhelyezve, mindig Mekka irányába mutat.

3

Válaszd ki a felsorolt motívumok közül, melyekkel találkoztl a kiállítás imaszőnyegein, és rajzold őket az üresen hagyott szőnyegre!

¹ A török templom és imaház elnevezései.

A szőnyeg mintázatában ott lehet a váza formájú lámpa vagy mécses is, az isteni (Allah) fény szimbóluma.

A fésű és vizeskancsó a tisztaság jele, mivel a hívő ima előtt arcát és kezeit vízzel mossa meg.

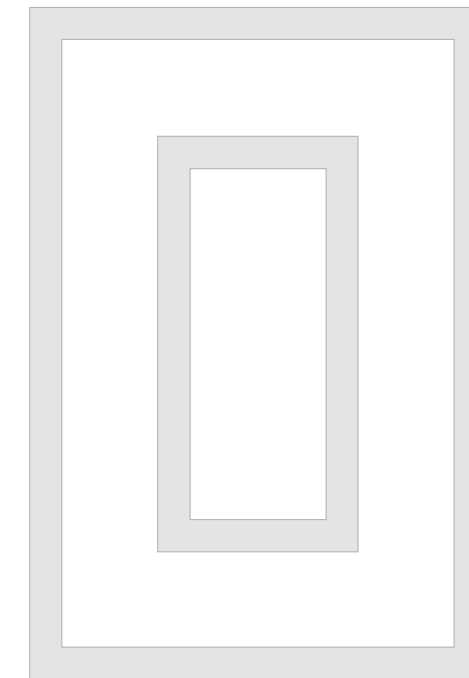
A hullámzó felhőszalag és a három golyó régi, kínai eredetű motívum.

Kába-kő, a mekkai zarándokhely szentnek tartott meteoroköve.

Ez a nyolcágú csillag az „Allah” név arab írása alapján készített minta.

Tudtad-e, hogy az iszlám időszámítás Mohamed próféta híres „futásával” Mekkából Medinába, Kr. u. 622-ben kezdődik?

www.imm.hu

Elérhetőségeink:

1091 Budapest, Üllői út 33-37.

tel.: 456-5100

email: muzeumpedagogia@imm.hu

honlap: www.imm.hu

Készítették:

Endrődi Eszter,

Joó Julianna,

Zombory Anikó

Múzeumi konzulens:

Pataki Judit

Lektorálta:

Pásztor Emese,

German Kinga

A kiadvány az Iparművészeti Múzeum „Oszmán-török szőnyegek” c. kiállításához készült.